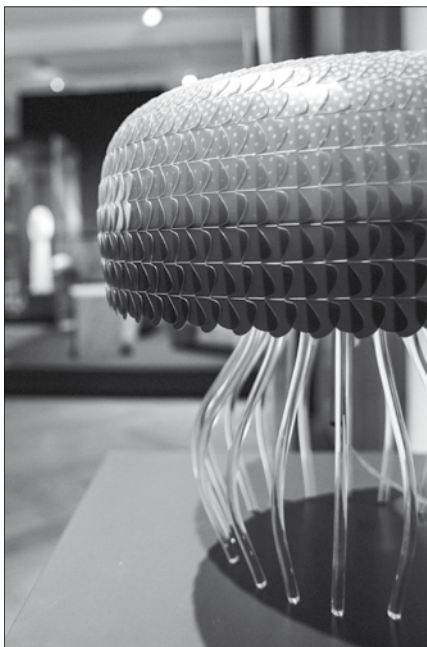

„Szubjektív” iparművészeti tárlat

A tárlat hívóképe: Medúza asztali lámpa

Diplomáciai ajándékok világórától ólomüveg plasztikáig

Felvételek: Várkert Bazár, Copyright Várkapitányság Nonprofit Zrt.

Az Iparművészeti Múzeum szecessziós palotájának éveken tartó, külső és belső felújítása miatt az intézmény minden lehetőséget megragad, hogy hatalmas állományából időnként itt-ott ízelítőt vigyen a nyilvánosság elé. Ez történt most a Várkert Bazár melletti, kétszintes Testórpalota összes termében is, ahol kétszáz válogatott műtárgy erejéig rendeztek tárlatot. A XVII. századtól napjainkig, sokféle műfajban, alapanyagban és technikával kínálnak látóvalókat az ezredfordulótól gyűjteményükbe került, illetve restaurált szerzeményekből. Mivel a mintegy hatezer tételre (azaz tízezer műtárgyra) becsült gyűjteményükhöz mérten csakis személyesen elfogult lehet minden válogatás, a rendezők őszintén és a tárlat címében is bevallottan a „Szubjektív” nevet adták a mostani merítésnek. A jövő év január 31-ig látogatható kiállítást a tervek szerint további hat hasonló tárlat követi még a közeljövőben.

Az európai tárgykultúra történetében a legdrágább és legkülönlegesebb alkotásokat nem használták, hanem uralkodói és főúri kincstárakban őrizték reprezentációs szándékkal. Legfeljebb diplomáciai ajándékként cseréltek tulajdonost, amint azt például az Esterházy-kincstár XVII-XVIII. századi története is szemlélteti. A biedermeier korában a feltörekvő polgárság büszkeségét szolgálhatta az Alt-Wien márkájú, két személyes porcelán teás- és kávéskészlet (Bécs, 1787), fehér alapon kézzel festett, tarkabár-

ka és részben arany rózsacsokrokkal, füzérekkel. Értékét tovább emeli, hogy viszonylag épségben hatszögletű doboza is az utókorra maradt. Marhabőr borításán kézi aranyozású díszítéssel, rózsaszín selyembéléssel. Egyszerűségében ellentéte a kerámia részlegben Zeisel Éva teáskészlete (New York, 2001) fajanszból, ún. „satin” mázzal bevonva, ehhez illő bambusznád fogantyúval. A két véglet közötti sajátos világot képviselt a pécsi Zsolnay porcelángyár eozinmázos keménycerép edényeivel, mint amilyen a méteres magasságú, kékes-zöldes-aranyos árnyalatokban játszó „Váza csillagok alatt táncoló nőalakokkal” (1900) vagy az ún. „ökörvér” bordó „Tál nőalakkal” (1910 k.), amint két korszakával vezet merít a medencéből. Azonos időszakból származik, de eltérő rendeltetésű Róth Miksa „Testvérpár” (1880-90) ovális képe, amerikai színjátzó és katedrálüveg kombinációjából, zománccfestéssel. Az 1901-1920 között működött Gödöllői Művésztelep ún. életreform-közössége tagja, Kriesch Laura műve a „Kislány babával” (1908) című szecessziós falikárpit, amelyet a mai textilművész, Alexics Olga szőtt újra gyapjú- és pamutfonalakból, növényi és ásványi festékek természetes, finom árnyalataiban.

A sokrétűség szemléltetésére a XIX. század második felében készített ortodox szakrális kellékeket, a kiállított orosz ikonokat is megemlíjtük. Akad közöttük öntött és zománcozott rézötözet dombormű, de

részben arany és ezüst alkalmazásával kiegészített fatáblára temperával (Kazányi Istenszülő) vagy olajjal festett (Csodatévő Szent Miklós) éppúgy, mint sima deszkalapra temperával felvitt (Szórai Szent Nílus, Szárovi Szent Szerafim). *Jaschik* Álmos kereken félszáz újszövetségi jelenete viszont az 1930-as években a nyugati kereszténység szellemében született vegyes technikával és egészen sajátos kompozícióval. Különlegességüket az adja, hogy Jézus nem látható alakjára valamennyi képen csak egy sejtelmes fény sugar utal (pl. az Angyali üdvözlés, Jézus az Olajfák hegyén vagy A kereszt alatt esetében). A két világháború közötti időszakhoz köthető, de máig méltán kedvelt – irodában vagy magánlakásban egyaránt – kiválóan használható bútortípus a budapesti Lingel-gyárból került ki. Megannyi sima vonalú elegáns termékükből egy 1920 utáni könyvszekrény látható a tárlaton. Ez rétegelt falemezből, mahagóni borítással, üvegezett oldalakkal és réz pántokkal készült. Az *Einzel* Sándor terve nyomán kivitelezett ebédlővitrin az 1930-as évekből, fenyőfa alapon dió és tölgy furnérral, üvegajtókkal és a fiókokon korall színű, rendkívül látványos bakelit fogantyúkkal, az újonnan előállított műanyagok világhódító divatjának nyitányát jelentette.

Göncz Árpád köztársasági elnök hagyatékából, a kilencvenes évekből sok műtárgy került a múzeumba, melyek inkább jelképesek, semmint művesek vagy drágák. Ilyen például Jan *Johansson* „Észlelés” című, öntött, csiszolt, polírozott, színtelen és áttetsző ólomüveg plasztikája stilizált kettős szem-formájával. A japán *Seiko*-cég asztali világórája viszont ipari sorozatgyártmány, sík számlapján a földrészek térképével, az időzónákkal. *Wesley K. Clark*, a szövetsé-

Szifonból elöngyöngöző üvegcspepek

séges haderők európai főparancsnoka ajándékként került Budapestre. Hazánk 1991-ig a Varsói Szerződés tagja volt, 2000-ben csatlakozott a NATO-hoz, így ez az óra az ellenséges katonai táborok közeledésének jelképe lett. Magyarország 2011 első felében az Európai Unió Tanácsának soros elnöke volt. Ez alatt a *Dobrányi Ildikó* Alapítvány „Európa szövete” címen meghívásos pályázatot írt ki a *Jacob van der Borcht* brüsszeli műhelyében 1700 táján szőtt és a budapesti Iparművészeti Múzeumban őrzött, „Mercurius átadja a gyermek Bacchust a nimfáknak” című fali kárpitjának újra értelmezésére és képzeletbeli hiányainak pótlására. Az eredményt annak idején a belga, majd a magyar fővárosban láthatták az érdeklődők. Itt most a német *Thomas Cronenberg* és *Peter Horn* alkotta páros, valamint a román *Gabriela Cristu Sgarbură* a cseh *Renata Rozsivalová* és a bolgár *Maria Kirkova Tzanova* munkái révén kapunk ízelítőt.

A hazai divat vizeire evezve: *Varga* Erika és *Varga* Heléna tervezőket a cigány folklór ihlette. A „Romani Design Spring/Summer 2017” (Roma Formatervezés 2017 tavaszán és nyarán) rendezvényre készített kollekciójuknak a „Wanderer of the World” (Világ vándorai) nevet adták. Az ebből bemutatott romantikus férfi öltözék ujjatlan felső része tarka virágokkal nyomott mintás, hurkolt kelme, amit fekete műszőrme nadrág egészít ki. A szintén budapesti *Artista Stúdió Imre Katalin*, *Rácz* Nóra és *Stampf* Katalin által tervezett 2018-as női öltözékén a szín és forma kontrasztjai váltakoznak az örmény *Gaya Arutyunyan* jóvoltából, mértanian elvont vagy természetből merített minták keveredésével, fekete-fehér csíkos változatok, erőteljes női portrék és színes, virágmintás szegélyezések váltakozásával...

Szólnunk kell az első világháborús emlékszalagok különös gyűjteményéről is, amelyek felirataik, szimbólumai vagy konkrét csatajelenetei felölelik az egész kettős Monarchiát, Tiroltól a Duna mentén át a Fekete-tengerparti Dobrudzsáig – német vagy osztrák tervező grafikusok mellett a magyar *Divéky* József aláírásával. Ahogyan a hazai és külföldi könyvművészet visszafogottságában is hatásos példányait is meg kell említenünk. *Ady* Endre „Ki látott engem?” verses kötetének 1914-es budapesti kiadását, a „Nyugat irodalmi és nyomdai rt.” gondozásában, borítóján *Lesznai* Anna szecessziós, stilizált színes virágaival. Ugyanígy *Ulrich* Sára 2013-as „szövegkép kísérleteit” *Italo Calvino* „Ha egy téli éjszakán egy utazó” könyve kapcsán „szürke eminenciás” modorban.

Az építkezés miatti költöztetéshez sajátosan becsomagolt, régebbi és újabb lábbelik tömkelege a tárolási vagy szállítási „műhelytitkokba” is bepilantást enged. A praktikus és modern gyerekszoba berendezések, illetve a fizikai-szellemi fejlesztést egyaránt segítő játékfészeségek a hazai design sokszínűségéről vallanak. Hosszasan folytathatnánk még a felsorolást, de a tárlaton amúgy is ki-ki felfedezheti a maga kedvenceit.

W. I.